

Moroz, O. S. (2019) "Industry of Ukraine: characteristics, trends and problems of development", *Management and entrepreneurship: trends of development*, 1 (07), pp. 45-53. doi: [10.26661/2522-1566/2019-1/07-05](https://doi.org/10.26661/2522-1566/2019-1/07-05)

Received:
26 February, 2019
1st Revision:
04 March, 2019
Accepted:
09 March, 2019

УДК: 338.45

DOI [10.26661/2522-1566/2019-1/07-05](https://doi.org/10.26661/2522-1566/2019-1/07-05)

ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ: ХАРАКТЕРИСТИКА, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

МОРОЗ ОЛЕГ СЕМЕНОВИЧ,
*к.е.н., професор кафедри
менеджменту організацій та
управління проектами
Інженерного інституту
Запорізького національного
університету*
[ORCID ID: 0000-0001-7336-8023](https://orcid.org/0000-0001-7336-8023)

У зв'язку з новими трансформаційними процесами, що відбуваються в суспільно-політичному житті України, стан і тенденції розвитку промислового сектора економіки країни, що забезпечує не тільки її стійкий та поступальний розвиток, але також і належне місце країни в міжнародному поділі праці, набувають одне з першочергових значень для досягнення стратегічних цілей розвитку України в цілому, а їх дослідження має важливе і актуальне значення. Метою статті є характеристика

існуючого стану промисловості України, висвітлення тенденцій та проблем її розвитку та розробка пропозицій щодо можливих напрямків нівелювання негативного впливу зазначених проблем на економіку. У роботі представлена характеристика існуючої функціонально-галузевої структури промисловості України та її міжгалузевих промислово-виробничих комплексів. У статті висвітлено як особливості і проблемні аспекти сучасного розвитку промислового сектора економіки України, так і наявність певних конкурентних переваг вітчизняної промисловості. Запропоновано шляхи щодо подальшого дослідження проблеми і розробки концепції (програми) розвитку промисловості в інтересах економіки країни та суспільства в цілому. Дана концепція (програма) передбачає створення необхідних умов для зацікавленості переважної більшості власників промислових груп впливу в її реалізації, а також і їх відповідальності за взяття та виконання певних, запропонованих з боку держави (зокрема, наприклад, серед запропонованих в статті) зобов'язань. В якості основи для розробки зазначеної концепції (програми) запропоновано як проведення всебічних досліджень кращих практик функціонування промисловості, так і зважене визначення основних принципів відбору країн-орієнтирів для дослідження їх практичного досвіду «неоіндустріалізації», з урахуванням національних інституційних особливостей і наявних обмежень, а також існуючих проблем і конкурентних переваг промислових підприємств України.

Ключові слова: промисловість, економіка, ринок, конкуренція, розвиток

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ УКРАИНЫ: ХАРАКТЕРИСТИКА, ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ

В связи с новыми трансформационными процессами, происходящими в общественно-политической жизни Украины, состояние и тенденции развития промышленного сектора экономики страны, обеспечивающего не только её устойчивое и поступательное развитие, но также и надлежащее место страны в международном разделении труда, приобретают одно из первоочередных значений для

МОРОЗ ОЛЕГ СЕМЁНОВИЧ,
*к.э.н., профессор кафедры
менеджмента организаций и
управления проектами
Инженерного института
Запорожского национального
университета*
[ORCID ID: 0000-0001-7336-8023](https://orcid.org/0000-0001-7336-8023)

достижения стратегических целей развития Украины в целом, а их исследование имеет важное и актуальное значение. Целью статьи является характеристика существующего положения промышленности Украины, освещение тенденций и проблем ее развития и разработка предложений относительно возможных направлений нивелирования негативного влияния указанных проблем на экономику. В работе представлена характеристика существующей функционально-отраслевой структуры промышленности Украины и её межотраслевых промышленно-производственных комплексов. В статье освещены как особенности и проблемные аспекты современного развития промышленного сектора экономики Украины, так и наличие определенных конкурентных преимуществ отечественной промышленности. Предложены пути по дальнейшему исследованию проблемы и разработки концепции (программы) развития промышленности в интересах экономики страны и общества в целом. Данная концепция (программа) предполагает создание необходимых условий для заинтересованности подавляющего большинства владельцев промышленных групп влияния в её реализации, а также и их ответственности за взятие и исполнение определённых, предложенных со стороны государства (в частности, например, среди предложенных в статье) обязательств. В качестве основы для разработки указанной концепции (программы) предложено как проведение всесторонних исследований лучших практик функционирования промышленности, так и взвешенное определение основных принципов отбора стран-ориентиров для исследования их практического опыта «неоиндустриализации», с учетом национальных институциональных особенностей и имеющихся ограничений, а также существующих проблем и конкурентных преимуществ промышленных предприятий Украины.

Ключевые слова: промышленность, экономика, рынок, конкуренция, развитие

INDUSTRY OF UKRAINE: CHARACTERISTICS, TRENDS AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT

OLEG MOROZ, *Ph.D. in Economics, Professor of the Department of management of organizations and project management, Engineering Institute of Zaporizhzhia National University*
[ORCID ID: 0000-0001-7336-8023](https://orcid.org/0000-0001-7336-8023)

New transformation processes occurring in the socio-political life of Ukraine encourage new requirements for the development of the national economy in general and its individual components in particular. In this connection, the state and development trends of industry, as one of the leading and main sectors of the country's economy, ensures its sustainable and progressive development, as well as the country's proper place in the international division of labor, acquire one of the highest priorities for achieving the strategic development goals of Ukraine in whole and their research is

important and relevant.

The purpose of the article is to characterize the current situation in Ukraine's industry, to highlight trends and problems of its development and to develop proposals for possible ways of leveling the negative impact of these problems on the economy.

Research limitations/implications. The paper presents the characteristics of the existing functional and sectoral structure of the industry of Ukraine and its intersectoral industrial production complexes.

Findings. The analysis of existing trends in the development of industrial production, covering the entire period of independence of Ukraine, revealed a number of problems. At the same time, the emergence of problems in the development of industry in Ukraine was traced both from the rupture of economic ties caused by the "parade of sovereignties" and the "collapse of the USSR", and under the influence of global economic crises (1997 and 2008), as well as events related associated with the annexation of parts of the territory of the country, partial occupation and war in the east of the country (2014). The article highlights both the peculiarities and problematic aspects of the modern development

of the industrial sector of the economy of Ukraine, as well as the presence of certain competitive advantages of the domestic industry.

Originality/value. The ways for further research of the problem and development of the concept (program) of industrial development in the interests of the country's economy and society as a whole are proposed. This concept (program) involves the creation of the necessary conditions for the overwhelming majority of the owners of industrial groups of influence in its implementation, as well as their responsibility for taking and fulfilling certain obligations proposed by the state (in particular, among other proposed in the article) obligations. As a basis for the development of this concept (program), it was proposed to conduct a comprehensive study of the best practices of the functioning of industry, and a balanced definition of the basic principles for selecting reference countries to study their practical experience of "neoindustrialization", taking into account national institutional features, existing limitations and problems and also competitive advantages of industrial enterprises of Ukraine.

Keywords: *industry, economy, market, competition, development*

Постановка проблеми та її актуальність. Промисловість України є наймасштабнішим сектором економіки країни, який не тільки забезпечує біля 80% експортного потенціалу країни, а також являє собою основою розбудови внутрішнього ринку та забезпечення розвитку економіки країни в цілому. Нові трансформаційні процеси, що відбуваються в суспільно-політичному житті України, спонукають до нових вимог до розвитку національної економіки в цілому та окремих її складових, зокрема. Враховуючи на це, стан та тенденції розвитку промисловості, як однієї з провідних та основоположних секторів економіки країни, що забезпечує її сталий та поступальний розвиток, а також належне місце країни в міжнародному поділі праці, набувають одне з першочергових значень для досягнення стратегічних цілей розвитку України в цілому, а їх дослідження має важливе та актуальне значення. Володіючи потужним інтелектуальним і технологічним потенціалом, промисловість України є не тільки основою розвитку внутрішнього ринку України, а також і базою для подальшого розширення її зовнішніх зв'язків та забезпечення конкурентоспроможності як економіки країни в цілому, так і окремих її секторів. Саме тому проблема кардинального поліпшення параметрів динаміки, структури і ефективності вітчизняного промислового виробництва відповідно до викликів і вимог як поточного, так і перспективного соціально-економічного розвитку країни залишається вельми актуальною.

При цьому під час характеристики існуючого стану промисловості України стикаємось з наявністю певних проблем її розвитку, а саме з майже критичним станом основних засобів виробництва, ступінь зношеності яких невпинно зростає, що вимагає спрямування значної частини капіталовкладень на підтримку існуючого технологічного рівня підприємств, замість впровадження нових, сучасніших технологічних процесів. Крім того значним недоліком розвитку промисловості України є також і низький рівень інвестицій та відсутність дієвих стимулів для інвестування в основний капітал для технологічного переобладнання виробництва що зумовлює дуже високий рівень її матеріалоемності, енергоемності, тощо. Наявність проблем, пов'язаних з недостатньою конкурентоспроможністю значної кількості товарів (послуг, робіт) вітчизняних промислових підприємств обумовлює низький попит на них як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках світової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання стану та розвитку промисловості України займають доволі помітну нішу у наукових дослідженнях провідних вітчизняних вчених, зокрема, таких, як: А. І. Акмаєв, О. М. Алімов, О.І. Амоша, А. Р. Гальчинський, В. М. Геєць, В.Л. Дикань, В. М. Ємельянов, Я.А. Жаліло, М. В. Каплієнко, Ю.В. Кіндзерский, Л. П. Клименко, Є. В. Куліш, І. А. Луговська, В.В. Микитенко, Н. В. Тарасова, В. А. Телюк, Л.І. Федулова, М.М. Якубовский та інші. Особлива увага в дослідженнях наведених вчених стосовно промисловості приділяється таким

напрямам, як: обґрунтування шляхів формування та реалізації державної промислової політики країни; визначення оптимальної структури вітчизняного промислового виробництва та інструментів реалізації ефективної системи управління промисловим сектором економіки країни; методам забезпечення модернізації промислового комплексу в цілому та окремих галузях промисловості, зокрема; формування інноваційної моделі розвитку промислового потенціалу країни з метою забезпечення конкурентоспроможності як вітчизняної промислової продукції, так і безпосередньо вітчизняних промислових підприємств; створенню сприятливого інвестиційного клімату для промислового виробництва та проведення «неоіндустріалізації» країни; тенденціям розміщення промислового виробництва в економічному просторі України та іншим [1]. Все-таки, зважаючи на практичну важливість вирішення зазначених питань, проблеми, що пов'язані з характеристикою промисловості та пріоритетами і шляхами промислового розвитку в Україні, потребують, на наш погляд, подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є характеристика існуючого стану промисловості України, висвітлення тенденцій та проблем її розвитку та розробка пропозицій щодо можливих напрямків нівелювання негативного впливу зазначених проблем на економіку. Обґрунтування постановки саме такого завдання є посилення в суспільстві дискусії навколо подальшого напрямку розвитку економіки країни в цілому та промислового комплексу країни, зокрема. Враховуючи на те, що останні 5 років (2014р. - 2018р.) Україна перебуває в «особливих умовах», пов'язаних як з анексією частини її території, так і з частковою окупацією та війною на сході країни, під час аналізу стану розвитку промисловості виокремлюються періоди до 2014 року та після.

Виклад основного матеріалу дослідження. Промисловість є основою економіки практично усіх економічно розвинутих країн світу і являє собою сектор економіки країни, що забезпечує видобування й заготівлю природної сировини, виробництво засобів виробництва й товарів

споживання, створюючи основну частину національного доходу і валового суспільного продукту, яка забезпечує як задоволення безпосередніх потреб населення країни, так і сталий розвиток її економіки в цілому. Основу структури промислового сектору економіки України складають як окремі галузі промисловості (сукупність підприємств що характеризується як єдністю економічного призначення виробленої продукції та однорідністю перероблюваної сировини й основних матеріалів, так і спільністю технологічного процесу й виробничо-технічної бази, професійним складом кадрів та специфічними умовами їх праці), так і певні промислові (міжгалузеві) комплекси. Промисловий сектор економіки України можна представити у вигляді наступних промислових комплексів:

- паливно-енергетичний комплекс, представлений підприємствами електроенергетики (теплові, атомні та гідроелектростанції, а також підприємства передачі та розподілу електроенергії), вугледобувної, паливної та нафтопереробної галузей промисловості;

- гірничо-металургійний комплекс в складі підприємств чорної та кольорової металургії, коксохімічної та трубної промисловості, підприємств з виробництва вогнетривів, метизів, феросплавів, а також з видобутку та збагачення рудної та нерудної сировини;

- хімічний промисловий комплекс, окрім підприємств основної хімії, поєднує в собі гірничо-хімічну, нафтохімічну та хіміко-фармацевтичну галузі промисловості;

- машинобудівний промисловий комплекс також поєднує доволі широкий спектр галузей машинобудування (зокрема таких, як важке, точне, електротехнічне, транспортне, хімічне та нафтохімічне сільськогосподарське, побутове машинобудування; ракетно-космічна галузь; верстатобудування та виробництво устаткування для промисловості) та підприємств металообробки;

- лісопромисловий комплекс включає підприємства лісозаготівельної, деревообробної, целюлозно-паперової та лісохімічної галузей промисловості;

- будівельний комплекс передбачає промислове забезпечення такого сектору економіки країни як будівництво та охоплює підприємства цементної та залізобетонної галузей промисловості, а також виробництва стінових матеріалів, нерудних будівельних матеріалів та теплоізоляційних матеріалів;

- агропромисловий комплекс інтегрує підприємства, що пов'язані з переробкою результатів діяльності сільськогосподарського сектора економіки країни та поєднує такі галузі промисловості, як: борошномельно-круп'яна, цукрова, хлібопекарська, олійно-жирова, м'ясна, молочна, кондитерська, плодо-овочеконсервна, рибоконсервна, виноробна, спиртова, лікєро-горілчана, пивоварна та тютюнова промисловість;

- комплекс легкої промисловості охоплює підприємства таких галузей як: текстильна, трикотажна, швейна, хутряна, взуттєва, шкіряна та шкіргалантерейна, промисловість, а також скляна та порцеляно-фаянсова промисловість.

Безумовно, для більш-менш повного аналізу промислового сектора економіки країни не достатньо лише розгляд функціонально-галузевих структур промисловості, а необхідно було б проаналізувати територіальну структуру промислового сектору, яка відображає склад і співвідношення взаємопов'язаних форм територіального зосередження промисловості в цілому, та також і географічне розміщення по країні промислових центрів, вузлів, агломерацій, районів та промислових пунктів, а також динаміку їх зміни та розвитку. Однак, не зважаючи на це, лише наведений перелік галузей промисловості, що були притаманні Україні на момент отримання нею незалежності, відображає промисловий сектор її економіки як потужний та такий, що здатний забезпечити подальший економічний прогрес розвитку країни. Такий висновок підтверджує той факт, що у 1991 році (року набуття країною незалежності) українська економіка посідала за інтегральним показником «обсяг валового внутрішнього продукту (ВВП) на душу населення» 60-ту сходинку у світовому шаблі господарств з майже 250 економік країн світу. Станом на початок 2014 року цей показник складав \$ 7,916, тобто за повних 23 роки (1992 - 2013 роки) виріс на 24%. В той же час як, за

даними Світового банку, в середньому по країнах світу цей показник виріс на 177% (більш ніж 7,4 рази вище ніж в Україні!) і склав \$ 15,464. Країни, які в 1991 році слідували за Україною на наступних за Україною 61-63 місцях (це були Мексика, Польща та Азербайджан) за той же період зросли: Мексика - на 172% (більше ніж в 7,2 рази), Польща – на 355% (більше ніж в 14,8 разів) та Азербайджан – на 219% (більше ніж в 9,1 рази) відповідно, досягнувши показника \$ 17,277 (Мексика), \$ 17,740 (Азербайджан) та \$ 26,135 (Польща). Аналізуючи складові такого значного уповільнення розвитку економіки країни, можна прийти до висновку, що в першу чергу на такий розвиток економіки України вплинуло в першу чергу суттєве зниження обсягів промислового виробництва, зокрема, за період з 1992р. по 2013р. відбулося зменшення обсягів виробництва автомобілів (на 95,7%), тканини (на 91,8%), готового прокату чорних металів (на 63,1%), бензину та дизельного палива (на 41,3%), мінеральних добрив (на 13,6%), а також видобуток нафти і газового концентрату (на 53,6%) та природного газу (на 41,3%), хоча Україна посідає третє місце в Європі (після Норвегії та Нідерландів) за доведеними запасами природного газу. Розвиток окремих галузей власної промисловості (в першу чергу тих, що склали основу економіки країни та її експортного потенціалу) за ці роки поступово було змінено на імпорт товарів з Китаю та Туреччини (тканини та текстильні вироби), з Білорусії та Литви (бензин та дизельне паливо), з країн Митного (мінеральні добрива) та Європейського (автомобілі та транспорт) союзу. Більш як 2/3 загального обсягу промислової продукції, в наслідок таких тенденцій розвитку цього сектору економіки країни, припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси. Частка машинобудування в структурі промисловості майже у 2-3 рази нижча за рівень, що мають розвинені країни [2].

Спад промислового виробництва в Україні тривав перші вісім років існування незалежної України, піком якого стала економічна криза 1997-1998 років. Лише у 1999 р., нарешті, відбулося його поступове зростання

промислового виробництва, що стабільно тривало до початку нової економічної кризи 2008 року. Позитивна динаміка промислового виробництва, у 1999-2007 рр. наблизилася українську промисловість майже до обсягів виробництва 1990 р., але, при цьому, це зростання було обумовлено, на жаль, лише сприятливою кон'юнктурою сировинних світових ринків, а не технологічною модернізацією та оновленням цього сектора економіки країни, що негативно позначилася на процесах її відтворення та розвитку. В цей період відбувається процес примітивізації структурної конструкції промисловості, зниження її ефективності та конкурентоспроможності.

За наступні 2 роки, що характеризувалися всесвітньою економічною кризою (2008 – 2010 роки) індекс промислової продукції (відношення поточного обсягу виробництва (в грошовому вираженні) до обсягу промислового виробництва в попередньому періоді, методологія розрахунку якого базується на використанні даних про динаміку виробництва видів продукції за встановленим постійний набір товарів-представників – найважливіших видів промислової продукції (близько 1000 позицій) України становив 82,3 [3]. З наступні 2 роки цей показник припинив падіння та стабілізувався на рівні 103,4 (2011р.) та 99,9 (2013 р.) і практично на цьому рівні тримався протягом останніх 5 років (82,8; 98,4; 103,1; 97,1 та 97,0 відповідно за 2014 – 2018 роки), що підтверджує тезу про поступове занедбання української промисловості [4].

Таким чином, стан промисловості України можна охарактеризувати як такий, де виробництво третього та четвертого технологічних укладів промисловості, основу яких складають металургійна, хімічна та окремі галузі машинобудування, а також паливно-енергетичний комплекс, є домінуючими. В той же високотехнологічні галузі п'ятого та шостого технологічних укладів, що базуються на розвитку електронної промисловості, обчислювальної, волоконно-оптичної техніки, програмного забезпечення, телекомунікації та інформаційних послуг, біотехнології, тощо складають незначну частку промислового виробництва країни, хоча саме галузі

промисловості цих укладів мають найбільшу частку доданої вартості та рентабельності продукції (послуг / робіт). Сировинний ухил виробничої структури промисловості України, розрахований переважно на потреби експорту, робить промисловість і економіку в цілому надзвичайно залежними від кон'юнктури зовнішнього ринку, стримує розвиток внутрішнього ринку і звужує національні можливості щодо розвитку економіки та призводить до виснажливого та нераціонального використання природних ресурсів, прогресу процесів забруднення і деградації довкілля. При цьому промислова продукція, що постачається з України на експорт являє собою переважно сировинну продукцією з низькою долею доданої вартості і при цьому впала рентабельність її основних валютних донорів – чорної металургії та хімічної та нафтохімічної промисловості, а частка сільськогосподарської продукції (зерна) в українському експорті за цей період зросла майже в 4 рази.

Наведені данні дозволяють зробити висновок про те, що промисловість України знаходиться в стані кризи, пов'язаної як з погіршенням загальної економічної та політико – правової ситуації в країні, так і зі специфічними факторами, що впливають на посилення конкурентної боротьби як на внутрішньому ринку, так і погіршення умов доступу на зовнішні ринки, скорочення інвестицій і зниження фінансово-господарських результатів діяльності промислових підприємств, тощо.

Серед основних чинників, що впливають на сучасний розвиток української промисловості є намагання переходу до низьковитратних підходів розвитку промислових підприємств, які дозволяють, за рахунок оптимізації операційних витрат, витрат найбільш ефективно використовувати наявні обмежені ресурси на фоні суттєвих інвестиційних обмежень. Це, в свою чергу, призводить до обмежень в інноваційному рівні розвитку виробництва за рахунок низького рівня інвестицій в дослідження і розробки, пов'язані з техніко-технологічним рівнем виробництва та їх впровадження. Таким чином, до певних особливостей та проблемних аспектів

сучасного розвитку промислового сектору економіки України можна віднести:[5, с.86]:

- низький рівень конкурентоспроможності вітчизняної промислової продукції на світових ринках за рахунок значної структурно-технологічної відсталості промислового виробництва та його високої «ресурсної місткості»;

- спеціалізація промислового експорту на сировинній продукції. Ресурсно-експортна орієнтованість промислового виробництва приводить, крім низької доданої вартості продукції, до повної залежності стану економіки країни від коливань світової кон'юнктури та обмежує потенціал розвитку країни в цілому;

- не систематичність та нерациональність в оновленні основних засобів виробництва та технологічних систем з урахуванням вимог інноваційно-інвестиційного розвитку;

- регіональна і міжгалузєва нерівномірність розвитку промисловості країни на тлі високого потенціалу проникнення на внутрішній ринок іноземних транснаціональних корпорацій з підпорядкуванням національного промислового виробництва інтересам іноземних країн;

- недостатня розвиненість власного промислового виробництва для потреб внутрішнього споживчого ринку, що призводить не тільки суттєве переважання на внутрішньому споживчому ринку іноземних товарів над вітчизняними, а і звуження внутрішнього споживчого ринку в цілому;

- відсутність диверсифікованих організаційних форм промислового виробництва, нерозвиненість коопераційних зв'язків, вузька спеціалізація та дуже низька питома вага малих промислових підприємств в загальному обсязі промислової продукції;

- дисбаланс на ринку праці (в першу чергу сектору її висококваліфікованої складової) в промисловості в цілому та окремих її галузях, зокрема.

При цьому, на наш погляд, промисловість України має певні конкурентні переваги, серед яких, зокрема, можна зазначити наступні:

- вигідне географічне розташування між Європою і Азією, що дозволяє брати участь в глобальних технологічних ланцюжках;

- наявність запасів корисних копалин і потужностей по первинній їх переробці, що дозволяє на цій базі будувати підприємства з виробництва продукції більш високих ступенів переділу;

- наявність розвиненого, хоч і застарілого промислового виробництва, реформування якого простіше і дешевше, ніж створення сучасної промисловості з нуля.

- відносно низька вартість робочої сили при більш високій кваліфікації, в порівнянні з іншими країнами з зіставною заробітною платою.

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми. Так чином, на підставі викладеної характеристики промислового сектору економіки України, аналізу тенденцій та його розвитку за час незалежності та існуючих проблем подальшого розвитку промисловості можна зробити наступні висновки:

- Промисловий сектор економіки України є всебічно розвинутий потужний комплекс підприємств, що містить повний спектр функціонально - галузєвих чинників для забезпечення як повноцінного наповнення та розвитку розвиненого внутрішнього ринку, та і розвитку експортного потенціалу країни, що здатний створити необхідні умови для обіймання країною свого поважного місця в міжнародному поділу праці. Цей сектор економіки включає в своєму складі так міжгалузєві промислово-виробничі комплекси, як: паливно-енергетичний комплекс, гірничо-металургійний комплекс, хімічний промисловий комплекс, машинобудівний промисловий комплекс, лісопромисловий комплекс, комплекс промислового забезпечення будівництва, агропромисловий комплекс, комплекс підприємств легкої промисловості.

- Стан промислового виробництва в Україні можна охарактеризувати як такий, де виробництво третього та четвертого технологічних укладів промисловості є домінуючими, а високотехнологічні галузі п'ятого та шостого технологічних укладів складають незначну частку промислового виробництва країни.

- Спад обсягів промислового виробництва та кризові явища в розвитку та структуризації промислового сектору економіки країни призвели до ослаблення позицій вітчизняних промислових підприємств як на внутрішньому ринку вироблених товарів (надання послуг, виконання робіт) за рахунок наповнення цього ринку більш конкурентоспроможним імпортом, так і на міжнародному ринку шляхом ослаблення експортних позицій вітчизняної промисловості та переважної спеціалізації її на сировинних секторах, які мають низьку додану вартість та вкрай залежні від нестабільної ринкової кон'юнктури.

- Регіональна і міжгалузєва нерівномірність розвитку промисловості країни на тлі високого потенціалу проникнення на внутрішній ринок іноземних транснаціональних корпорацій з підпорядкуванням національного промислового виробництва інтересам іноземних країн на тлі практичної відсутності диверсифікованих організаційних форм промислового виробництва та нерозвиненості коопераційних зв'язків приводить до недостатнього (в порівнянні з наявними потужностями та промисловим потенціалом) вкладу промисловості в становлення та розвиток вітчизняної економіки в цілому.

- Промисловість України зберігає, в той же час, певні конкурентні перевагами, що пов'язані не тільки з вигідним географічним її розташуванням та наявністю досить значних запасів корисних копалин і потужностей по первинній їх переробки, а також із наявністю промислового виробництва, потужним науково-технічним потенціалом та робочою силою доволі високої кваліфікації.

- Промисловий сектор економіки України (в переважній своїй більшості) сконцентровано в складі не великої кількості певних фінансово-промислових груп, що практично монополізували цю складову економічної могутності країни. В ряді випадків, стратегія розвитку й ключові інтереси цих фінансово-промислових груп (як правило, зареєстрованих поза межами країни) не завжди співпадає зі стратегічними економіко-політичними напрямками розвитку, що визначається для країни в цілому. В той же час, вплив держави на розвиток як промисловості в цілому, так і

окремих її галузей, зокрема, має обмежений характер і навіть трапляються випадки, коли, навпаки, інтереси певних фінансово-промислових груп впливають на формування як економічної політики держави в цілому, так і державної промислової політики, зокрема.

Виходячи із зазначених висновків, в якості перспективи щодо подальшого дослідження зазначеної проблеми, могли би стати дослідження, які пов'язані з розробкою і реалізацією загальнодержавної концепції (програми) розвитку промисловості в інтересах економіки країни та суспільства в цілому. Основою щодо розробки зазначеної концепції (програми) має стати всебічне вивчення та зважене визначення засад відбору країн-орієнтирів для впровадження їхнього практичного досвіду з «неоіндустріалізації» - докорінного удосконалення та розвитку промислового сектору економіки, з урахуванням інституційних особливостей та наявних обмежень, а також існуючих проблем і конкурентних переваг промислових підприємств України. При цьому ефективність практичної реалізації зазначеної концепції (програми) можлива лише при створенні необхідних умов для зацікавленості в її реалізації переважної більшості власників промислових груп впливу.

Концепція (програма) розвитку промисловості в інтересах економіки країни та суспільства в цілому повинна перетворити економічну політику держави таким чином, щоб забезпечити всебічну зацікавленість власників промислового бізнесу і їх відповідальність за:

- розвиток промислового виробництва в цілому і, в першу чергу, окремих галузей промисловості, найбільш значущі в економічному і соціальному плані, для розвитку держави, зокрема;

- систематичне впровадження останніх досягнень науки і техніки, передових технологій та організаційних форм, інших інвестиційних проектів, спрямованих на розвиток промисловості, а також утворення і розвиток нових напрямків промислового виробництва;

- раціональне використання наявних в країні ресурсів і корисних копалин, придатних

для промислової розробки, а також захист навколишнього середовища від негативного впливу процесів, пов'язаних з промисловим виробництвом;

- підтримування на належному рівні матеріального добробуту і забезпечення соціального захисту, як працюють на промислових підприємствах, так і певних груп населення, пов'язаних з промисловим виробництвом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Украина и ее регионы на пути к инновационному обществу: монография в 4 т. / общ. ред. А. И. Амоша, Ин-т экономики пром-сти НАН Украины. Донецк: Юго-Восток, 2013. Т. 1. 572 с.

2. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку: монографія /за ред. В.М. Геєця, Ін-т економ. прогнозування НАН України. Київ: Фенікс, 2015. 1008 с.

3. Промисловість України: тенденції, проблеми, перспективи: монографія / за ред. Н. В. Тарасова. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2017. 320 с.

4. Амелин А. Экономические итоги развития независимой Украины: аналитический обзор. *Business Views*, 2017р. URL: <https://businessviews.com.ua/ru/economy/id/ekonomika-ukrainy-1314/> (дата звернення: 25.02.2019)

5. Промисловість України у 2007–2010 роках: статистичний збірник /за ред. Л.М. Овденко, Державна служба статистики України. Київ: ТОВ «Август Трейд», 2011. 306с. URL (дата звернення: 25.02.2019): http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/05/Arch_pu_zb.htm (дата звернення: 25.02.2019)

6. Індекс промислового виробництва України. *Статистичний збірник Мінфіну України за 2012-2018 роки*. URL (дата звернення: 25.02.2019): <https://index.minfin.com.ua/economy/index/industrial/2012> (дата звернення: 25.02.2019)

7. Управление развитием промышленных предприятий в условиях неоиндустриализации: механизм, модели и методы: монография /общ. ред. Р.Н. Лепы. Киев: Из-во Ин-та экономики пром-ти НАН Украины, 2018. 162с.

REFERENCES:

1. Amosha, A. I. (2013) *Ukraina i yeye regiony na puti k innovatsionnomu obshchestvu: monografiya v 4 t* [Ukraine and its regions on the way to an innovative society: a monograph in 4 volumes], in Amosha, A. I. (ed), *In-t ekonomiki prom-sti NAN Ukrainy, Yugo-Vostok, Donetsk, Ukraine*.

2. Heyets, V.M. (2015) *Ekonomika Ukrayiny: stratehiya i polityka dovhostrokovoho rozvytku: monohrafiya* [Economy of Ukraine: strategy and policy of long-term development: monograph], in Heyets, V.M. (ed), *In-t ekonom. prohnnozuvannya NAN Ukrayny, Feniks, Kyiv, Ukraine*.

3. Tarasova, N. V. (2017) *Promyslovist' Ukrayiny: tendentsiyi, problemy, perspektyvy : monohrafiya* [Ukrainian industry: trends, problems, perspectives: monograph], in Tarasova, N. V. (ed), *Vyd-vo CHDU im. P. Mohyly, Mykolayiv, Ukraine*.

4. Amelin, A. (2017) “Economic results of the development of independent Ukraine: an analytical review“, *Business Views*, [Online] available at <https://businessviews.com.ua/ru/economy/id/ekonomika-ukrainy-1314/> (Accessed 25 February 2019)

5. Ovdenko, L.M. (2011) *Promyslovist' Ukrayiny u 2007–2010 rokakh: statystychnyy zbirnyk* [Industry of Ukraine in 2007-2010: statistical collection], in Ovdenko, L.M. (ed), *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. TOV «Avhust Treyd», Kyiv, Ukraine*. URL available at http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/05/Arch_pu_zb.htm (Accessed 25 February 2019)

6. Statistical collection of the Ministry of Finance of Ukraine for 2012-2018. (2019) “Index of industrial production in Ukraine”, [Online] available at <https://index.minfin.com.ua/economy/index/industrial/2012> (Accessed 25 February 2019)

7. Lepa, R.N. (2018) *Upravleniye razvitiyem promyshlennykh predpriyatiy v usloviyakh neoindustrializatsii: mekhanizm, modeli i metody: monografiya* [Managing the development of industrial enterprises in the context of neoindustrialization: mechanism, models and methods: a monograph] in Lepa, R.N. (ed.), *Iz-vo In-ta ekonomiki prom-sti NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine*.